

педагогічних наук, старший викладач кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GROZAN Svitlana Viktorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of musical art and choreography of the Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers of musical art.

Дата надходження рукопису 25. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор Н. С. Савченко

УДК 678. 56.11

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович –

старший викладач кафедри хореографічних дисциплін Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail:pednauk@gmail.com

БОСИЙ Василь Сильвестрович –

заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографічних дисциплін Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail:pednauk@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ХОРЕОГРАФІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Однією з фундаментальних характеристик особистості є її спрямованість. Категорія спрямованості визначає соціальну і моральну цінність особистості і є найважливішою її стороною, яка має самостійну структуру. В найбільш повній довідковій літературі, що висвітлює педагогічні термосистеми – педагогічних енциклопедіях 60-х і 90-х років ХХ століття – відсутній термін «спрямованість», «професійна спрямованість». Не рясніють аналізом терміну «спрямованість» підручники і навчальні посібники з педагогіки авторів П. І. Підкасистого, Б. Т. Лихачова, Л. П. Крившенко, В. П. Підласого, О. С. Гребенюка, Т. Б. Гребенюк, А. А. Радугіна та ін. Етимологічно «спрямованість» розглядається як спрямованість до досягнення поставленої мети, самовіддана наукова діяльність, вірність обраному виду мистецтва і загалом творчій діяльності.

Отже, **мета статті** – окреслити різні підходи до визначення спрямованості особистості, визначити її структурні компоненти, розкрити поняття «професійна спрямованість», зокрема «професійна спрямованість майбутніх викладачів хореографії».

Аналіз останніх досліджень і

публікацій. У дослідження психологів та педагогів містяться різні підходи до визначення спрямованості. В. М. Мясіщев інтерпретує спрямованість як категорію відносин [5]. Д. Н. Узнадзе розглядає спрямованість як готовність до здійснення певної діяльності [9]. На думку Б. Г. Ананьєва, спрямованість особистості є інтегральною якістю, що містить цілі, які ставить особистість, прагнення, які їй притаманні, мотиви, якими вона керується [1]. Академік С. Л. Рубінштейн не обмежував спрямованість лише одним співвідношенням мотивів і підкреслював, що спрямованість знаходить своє вираження не тільки в потребах особистості, але і в інтересах та ідеалах [7].

У структуру спрямованості входять погляди, переконання, творча активність, ціннісні орієнтації, почуття, смаки, схильності. Спрямованість виявляється в різних сферах життєдіяльності людини – моральній, побутовій, професійній тощо. Творець навчально-методичного комплексу з психолого-педагогічної освіти для вищих навчальних закладів С. О. Сластьонін характеризував спрямованість як складне утворення особистості, що впливає на особливості тенденцій поведінки і дій [5].

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна спрямованість –

прагнення до ефективної педагогічної праці, досягнення високої результативності у навчанні та вихованні учнів. У професійно обумовлених вимогах до педагога зазначається: професійна спрямованість «є тим каркасом, навколо якого компонується основні професійно значущі властивості особистості педагога вихователя», що характеризують його соціально-моральну, професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість [5]. Шляхи розв'язання проблеми професійної спрямованості визначаються специфікою самої професії. Професія викладача хореографії пов'язана з мистецтвом, тому саме поняття «професійна спрямованість» майбутнього викладача хореографії визначається як якість особистості, яка містить професійні «художньо-естетичні потреби, інтереси, ідеали, що формуються під впливом професійного середовища і забезпечують успішність процесу освоєння педагогічної діяльності» [1].

Професійна спрямованість майбутніх викладачів хореографії визначає головні мотиви їхнього навчання у педагогічних вишах, позитивно впливаючи на успішність оволодіння курсом гуманітарних, загально-професійних, спеціальних дисциплін і самовиховання. Професійна спрямованість включає певний емоційне позитивне ставлення майбутнього викладача хореографії до своєї професії, стійкий інтерес до неї, схильність займатися різними видами діяльності, в яких втілюється специфіка професії, усвідомлення того, що в професійно-педагогічній діяльності найбільш повно виявляються можливості, сили і здібності особистості.

Класифікується спрямованість майбутнього викладача хореографії наступним чином: рівень, широта, інтенсивність, стійкість, дієвість.. Рівень спрямованості визначає суспільну значущість особистості, однак іноді при високому рівні мотивів діяльності спостерігається вузька спрямованість особистості, у зв'язку з чим поняття широти спрямованості має визначальне значення при характеристиці професійної спрямованості особистості.

Інтенсивність спрямованості має різний діапазон, пов'язаний з емоційною забарвленістю: від неясних потягів, усвідомлених бажань, активних прагнень до повної переконаності.

Стійкість спрямованості характеризується її сталістю протягом певного часу, найважливіша якість – дієвість – визначає активність реалізації цілей діяльності. Спрямованість особистості

майбутнього викладача хореографії зумовлює її своєрідність та індивідуальність.

У результаті дослідження структурних компонентів спрямованості особистості, яка є однією з основ розвинених психолого-педагогічних якостей майбутніх викладачів хореографії, встановлено: мотиви психологічних механізмів поведінки – «внутрішні двигуни» вчинків; потреби – стан нестачі біологічного або духовного характеру; інтереси – емоційно забарвлене ставлення до певного виду діяльності; ідеали – розуміння того, ким можна стати.

Заслугує особливої уваги авторська науково-теоретична концепція доктора культурології, професора Л. С. Зориліної, яка дозволяє виявити найбільш оптимальні шляхи формування духовного ідеалу та опробування його в процесі професійної підготовки студентів музичних спеціалізацій педагогічних вишів. На думку науковця, ефективність формування духовних ідеалів реалізується в процесі поглиблення знань в галузі духовної культури, активізації мислення і волі за умови глибокого і всебічного вивчення загальнолюдських цінностей, науки і мистецтва, у процесі творчої діяльності і самовдосконалення [3].

У процесі вивчення спрямованості особистості майбутнього викладача хореографії нами враховувався принцип єдності свідомості і діяльності. За О. М. Леонтьєвим, «особистість людини ні якою мірою не є передіснуючою по відношенню до її діяльності, як і її свідомості, вона нею породжується» що вказує на те, що особливості особистості майбутнього викладача хореографії справляють істотний вплив на процес і результати професійної діяльності [4].

Визначимо стадії розвитку професійної спрямованості майбутнього викладача хореографії: 1) виявлення інтересу до професії як відображення потреби опанування нею; 2) формування стійкого інтересу до професійної діяльності та її об'єкта; 3) формування потреби в педагогічній діяльності та відповідальності за її виконання; 4) становлення комплексу якостей професійно значущих властивостей особистості, що об'єднуються педагогічною спрямованістю; 5) формування цілеспрямованості в оволодінні основами педагогічної майстерності як фундаментом готовності до здійснення педагогічної діяльності тощо.

На етапі навчання в університеті майбутнього фахівця активність, спонукувана професійною спрямованістю, є основою конструювання не тільки практичної

діяльності, але і становлення студента хореографа як професіонала. Активність майбутнього викладача-хореографа виявляється у здатності самовираження засобами професії. Професійна спрямованість стає предметом самовиховання – підготовки до професії викладача. У студентському віці, коли закладаються основи вольового компонента професійної спрямованості, відбувається зародження регулятивного блоку професійної спрямованості. Цей етап і характеризує початок активної побудови особистістю себе як професіонала. Формування професійної спрямованості забезпечується єдністю професійного та особистісного розвитку, видів діяльності, самостійності і співробітництва, спонтанності та керованості ззовні тощо.

Професійна спрямованість розглядається не як мимовільний процес, а як процес, який успішно протікає в доцільно організованій життєдіяльності майбутнього фахівця. Якщо передумови професійної спрямованості зароджуються в ранньому онтогенезі, то початок оформлення ієрархії компонентів відбувається в студентському віці, і в процесі професійної діяльності, її компоненти, їхнє співвідношення зазнають істотних змін і в той же час визначають перспективу. У структурі професійної підготовки майбутнього викладача-хореографа необхідно виділити наступні компоненти: потребово-мотиваційний, комунікативно-технологічний, операційно-дієвий, інтелектуально-пізнавальний, емоційно-вольовий, оцінно-атрибутивний. Вони містять мотиваційно-ціннісне ставлення до діяльності, професійно та соціально значущі якості особистості, сукупність професійно-педагогічних знань і вмінь, а також досвід їхнього використання на практиці – мотиваційна сфера є логічним центром і визначає професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість особистості майбутнього викладача хореографії.

Зміст мотиваційно-ціннісного компонента закладається на першому курсі навчання в процесі формування спрямованості майбутніх фахівців на педагогічну діяльність, а в подальшому закріплюється в ході теоретичної підготовки на рівні професійних художньо-естетичних інтересів, потреб у придбанні знань і практичної художньо-творчої діяльності на рівні мотивів, відносин і прагнень до самовдосконалення. Доктор педагогічних наук, професор В. Ю. Нікітін виділив три стадії усвідомлення студентом себе як професійно підготовленої особистості. Перша стадія характеризується процесом засвоєння

понятійних професійно-значущих якостей, знань, пов'язаних з розвитком мотивів навчання. Друга стадія – активним засвоєнням знань, формуванням професійно-значущих якостей, професійних умінь, а третя – констатацією розвитку професійно значущих якостей [6].

Завдання викладача вишу – виховати здатність насолоджуватися мистецтвом, розвинути художньо естетичні потреби, інтереси, довести їх до ступеня художньо естетичного смаку, а потім і ідеалу майбутніх викладачів хореографії. Які б методи і педагогічні технології не освоював і не застосовував викладач, його особистісний вплив на духовний світ юної особистості завжди буде визначальним. Саме якість процесу викладання зумовлює якість освіти. Сьогодні правомірно говорити про педагогічні ідеали – професійну компетенцію, освіченість, інтелігентність, соціальну відповідальність викладача хореографії. Вони об'єктивно пов'язані і відображаються в самосвідомості, самовизначення, самореалізації особистості, її професійній спрямованості.

Таким чином, найбільш значимим для формування професійної спрямованості майбутнього викладача хореографії є період навчання у виші.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Перспективний шлях розв'язання окреслених проблем бачиться в створенні педагогічних умов ефективної організації формування професійної спрямованості майбутніх викладачів хореографії, а саме у створенні духовної атмосфери навчально-виховного процесу; освоєнні художньо-теоретичних знань щодо видів і жанрів мистецтва, їхньої специфіки та взаємодії з хореографією; розвитку здібності адекватного сприйняття художнього образу (ідеалу); формуванні ціннісного ставлення до особистості художника-творця та шедеврів світового мистецтва; використання особистого прикладу викладача тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – Санкт-Петербург, 2001. – 321 с.
2. Аниськина Н. Н. Профессиональная направленность как условие успешности в профессиональной деятельности / Н. Н. Аниськина // Инновационные процессы в подготовке преподавателя технологии, предпринимательства, экономики: [материалы между нар. науч. практич. конф.]. – Тула: ГГПУ, 1998. – С. 4–6.
3. Зорилова Л. С. Поиск духовных идеалов личности в науке, культуре и музыкальном искусстве: монография / Л. С. Зорилова. – М.:

Альма Матер; Академический проект, 2008. – 253 с.

4. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2 т. / А. Н. Леонтьев – М.: Педагогика, 1983. – Т. 2. – 318 с.

5. Мясичев В. Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений // В. Н. Мясичев // В кн.: Психологическая наука в СССР. – М., Изд-во АПН РСФСР, 1960, – т. II. – С. 110–125.

6. Никитин В. Ю. Формирование творческой личности балетмейстера (в процессе профессионального обучения) / В. Ю. Никитин // Искусство и образование. – 2007. – №4. – С. 45–66.

7. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1973. – 176 с.

8. Слостенин В. А. Педагогика / В. А. Слостенин. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 321 с.

9. Узнадзе Д. М. Экспериментальные основы психологии установки / Д. М. Узнадзе. – М., 1949. – 432 с.

REFERENCES

1. Anan'ev, B. N. (2001). *O problemakh sovremennoho chelovekoznanyya*. [On problems of modern anthropology]. Moscow.

2. Anys'kyna, N. N. (1998). *Professyonal'naya napravlennost' kak usloviye uspehnosti v professyonal'noy deyatel'nosti*. [Professional orientation as a condition of success in professional activity]. Tyla.

3. Zorylova, L. S. (2008). *Poysk dukhovnykh ydealov lychnosti v nauke, kul'ture y muzikal' nom yskusstve: monohrafiya*. [The quest for spiritual ideals of personality in science, culture and music: monograph]. Moscow.

4. Leont'ev, A. N. (1983). *Yzbrannue psikhologicheskiye proizvedeniya*. [Selected psychological works: in 2 vol]. Moscow.

5. Myasyshchev, V. N. (1986). *Osnovnye problemy y sovremennoe sostoyaniye psikhologyy otnoshenyy*. [The main problems and current state of the psychology of relationships]. Moscow.

6. Nykutyin, V. Yu. (2007). *Formyrovaniye tvorcheskoy lychnosti baletmeystera (v protsesse professyonal'noho obucheniya)*. [The formation of the creative personality of the choreographer (in the process of professional training)]. Moscow.

7. Rubynshteyn, S. L. (1973). *Problemy obshchey psikhologyy*. [Problems of General psychology]. Moscow.

8. Slastenyn, V. A. (2005). *Pedahohyka*. [Pedagogy]. Moscow.

9. Uznadze, D. M. (1949). *Eksperymental'nye osnovy psikhologyy ustanovky*. [Experimental foundations of psychology installation]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БОСИЙ Василь Сильвестрович – заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографічних дисциплін Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів хореографії.

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович – старший викладач кафедри хореографічних дисциплін Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів хореографії.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BOSYI Vasyl Sylvestrovych – Associate Professor of musical art and choreography department at the art faculty of Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers of choreography.

SYVOKON Yrii Mykhailovych – Senior lecturer of musical art and choreography department at the art faculty of Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers of choreography.

Дата надходження рукопису 12. 11. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов

УДК 378.937

ТАТАРНИКОВА Анжеліка Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, викладач Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової e-mail: angelikatatarnikova75@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ-МУЗИКАНТА ЯК АРТ-МЕНЕДЖЕРА: ДАНИНА МОДИ ЧИ ПОТРЕБА ЧАСУ?

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Ринкові соціально-економічні відносини в нашій країні суттєво вплинули на виробничі відносини у всіх

сферах українського суспільства, у тому числі й у сфері культури, науки й освіти. Через це все більш високі вимоги висуваються не тільки до праці, кваліфікації,